

УДК 330.332:336.717

С. М. Халату́р,

*д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>

Н. М. Сі́ренко,

*д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1660-1073>

К. А. Мікуляк,

*асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8317-0360>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.11.63

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В БАНКАХ

S. Khalatur,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

N. Sirenko,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Mykolaiv National Agrarian University*

K. Mikuliak,

Assistant of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolaiv National Agrarian University

DIGITAL TECHNOLOGIES FOR ORGANIZING ACCOUNTING IN BANKS BANK

Авторами статті досліджуються цифрові технології організації обліку в комерційних банках. Висвітлені основні теоретичні аспекти поняття та цілі банківського обліку, а також особливості його організації з врахуванням сучасних цифрових технологій. Визначені основи і завдання банківського обліку та його значення в умовах цифровізації економіки. Відзначено, що організація обліку в банках має низку відмінностей у порівнянні з підприємствами інших галузей і має свою структурну побудову. Відокремлено переваги цифрових технологій в банківському обліку. В статті здійснено порівняльну характеристику обліку у банках до і після цифровізації. Отже, цифрові технології кардинально змінюють підходи до організації обліку в банках. В умовах динамічних змін регуляторного середовища, зростання конкуренції та підвищених очікувань клієнтів, цифровий облік стає критично важливим елементом для забезпечення конкурентоспроможності та стабільності банку.

The article explores digital technologies for organizing accounting in commercial banks. The main theoretical aspects of the concept and goals of bank accounting are highlighted, as well as the features of its organization taking into account modern digital technologies. The foundations and tasks of bank accounting and its significance in the conditions of digitalization of the economy are determined. It is noted that the organization of accounting in banks has a number of differences compared to enterprises in other industries and has its own structural structure. The advantages of digital technologies in bank accounting are highlighted. The article provides a comparative characteristic of accounting in banks before and after digitalization. Thus, digital technologies are radically changing approaches to organizing accounting in banks. They allow you to create effective, accurate, safe and flexible accounting systems. At the same time, it is important to take into account the challenges of digitalization and adapt banking structures to new conditions, investing in security, infrastructure and personnel training. Digital technologies do not just modernize accounting in banks — they become the basis of a new model of banking activity, where data and technologies act as fixed capital. In the face of dynamic changes in the regulatory environment, increasing competition, and heightened customer expectations, digital accounting is

becoming a critically important element for ensuring the competitiveness and stability of a bank. However, the implementation of digital technologies requires not only investments in IT solutions, but also reorganization of internal processes, changes in corporate culture and continuous training of personnel. It is the combination of innovation and human capital that ensures effective digital transformation of bank accounting. Considering the experience of Ukrainian banks, it is safe to say that in the digital economy, banks that actively implement the latest accounting technologies gain a significant competitive advantage and are able to quickly adapt to the challenges of the modern market.

Ключові слова: цифровізація, цифрові технології, облік у банках, банківський облік.

Key words: digitalization, digital technologies, accounting in banks, bank accounting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасному світі цифровізація охоплює всі сфери діяльності, і банківська система не є винятком. Однією з ключових функцій банків є організація обліку — точно-го, своєчасного та прозорого фіксування всіх фінансових операцій. Цифрові технології дозволяють автоматизувати облік, знизити ризики людського фактору, підвищити ефективність та прозорість банківських процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

В наукових працях багатьох вчених та економістів багаторазово були висвітлені питання бухгалтерського обліку в комерційних банках, серед яких: Кльоба Л. Г., Топоркова О.А., Касянюк Ю.А., Коренева О.Г., Король С.Я., Клочко А.О., Радова Н. В., Плотнікова А. О. [1—6]. Але ними досліджувались проблеми лише теоретичного характеру обліку в банківських установах, а також потребує подальшого вивчення цифрових технологій обліку в комерційних банках.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методологічних аспектів цифрових технологій організації обліку в банках.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Банківський облік у фінансово-економічній літературі представлений як система збору, реєстрації, класифікації та узагальнення інформації про фінансові операції банку. Головна його мета забезпечити керівництво, контролюючі органи та клієнтів актуальною та достовірною інформацією. Особливості банківського обліку: висока частота та обсяг операцій; потреба у миттєвій обробці даних; вимоги регуляторів (НБУ, МСФЗ); необхідність надійного захисту інформації. Банківська система є невід'ємною складовою фінансової інфраструктури будь-якої країни. Вона виконує важливу роль у забезпеченні стабільності економіки, акумулюючи грошові ресурси, надаючи кредити, здійснюючи розрахунки та інші фінансові операції. Для ефективного функціонування банків необхідна чітка та організована система обліку, яка дозволяє точно фіксувати всі операції, контролювати фінансові потоки, аналізувати результати діяльності та звітувати перед регуляторами. Банківський облік представлений як система рес-

страції, узагальнення та збереження інформації про фінансові операції банку у відповідності до вимог чинного законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та внутрішніх політик установи [3, с. 105].

Основною метою банківського обліку є надання достовірної, повної та своєчасної інформації для: внутрішнього управління банком; складання фінансової звітності; здійснення контролю та аналізу; забезпечення відповідності вимогам регуляторів, зокрема Національного банку України; виявлення ризиків і прийняття рішень. Банківський облік виконує як фінансову, так і контрольну функції, оскільки дає змогу не лише формувати звіти, а й відстежувати коректність і законність фінансових операцій [2].

Організація обліку в банках має низку відмінностей у порівнянні з підприємствами інших галузей, тому відокремимо основні з них: висока динамічність операцій, суворе регламентація діяльності, подвійна система обліку і забезпечення конфіденційності. В банківській сфері щоденно обробляються тисячі фінансових операцій — від внутрішніх переказів до міжнародних розрахунків, що вимагає наявності автоматизованих систем, здатних швидко і точно обробляти інформацію. Також банківська діяльність жорстко регламентується як міжнародними стандартами (наприклад, МСФЗ), так і внутрішніми нормативами НБУ.

Банківський облік має відповідати цим вимогам — як з точки зору методології, так і структури звітності. Комерційні банки ведуть не лише бухгалтерський облік, а й управлінський облік, що забезпечує більш глибоке розуміння фінансового стану, ефективності окремих продуктів, клієнтських сегментів та філій. Інформація, яка фіксується в обліку банку, є надзвичайно чутливою, тому потребує високого рівня захисту — як фізичного, так і цифрового, що вимагає застосування шифрування, обмеження доступу, а також контролю з боку служб безпеки.

Структурна будова банківського обліку охоплює такі складові: план рахунків банку, первинні документи, облікові реєстри, фінансова звітність відповідно до П(С)БО та МСФЗ. В комерційних банках використовується спеціалізований план рахунків бухгалтерського обліку в банках України, затверджений НБУ. Цей план побудований за десятикласною системою та передбачає чітке розмежування між активами, пасивами, доходами, витратами, позабалансовими операціями тощо. Для фіксації операцій в комерційних банках використовуються первинні

документи: меморіальні ордери, платіжні доручення, виписки з рахунків, договори, які є основою для відображення операцій у бухгалтерських регістрах.

Інформація з первинних документів узагальнюється у спеціальних облікових регістрах — як в електронній формі (через автоматизовані системи), так і в традиційній (журнали, відомості) [1].

На основі обліку формується звітність — внутрішня (для управління банком) та зовнішня (для НБУ, податкових органів, інвесторів тощо). Серед основних форм фінансової звітності — баланс банку, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів тощо. Банківський облік виконує низку важливих функцій, без яких неможливе повноцінне функціонування установи:

1) фінансовий контроль: облік дозволяє виявляти відхилення, аналізувати причини збитків або прибутків, оптимізувати витрати;

2) управлінська підтримка: достовірна облікова інформація — аза для прийняття стратегічних і тактичних рішень;

3) довіра клієнтів: прозорість фінансової звітності зміцнює довіру до банку з боку клієнтів, інвесторів і партнерів.

5) регуляторна відповідність: точне ведення обліку забезпечує відповідність вимогам $Y < E$ та уникнення санкцій.

6) аналітика та прогнозування: на основі даних обліку можна будувати фінансові моделі, оцінювати ризики, визначати перспективні напрями розвитку [2].

Пропонуємо проаналізувати основні цифрові технології в банківському обліку

1. Автоматизовані банківські системи (АБС)

АБС — це програмне забезпечення, яке виконує облік усіх банківських операцій у режимі реального часу. В Україні популярними є такі системи, як iFOBS, B2, Scrooge, "Клієнт-Банк". Функції АБС: ведення бухгалтерського обліку; формування звітності для НБУ; контроль за дотриманням нормативів; підтримка платіжних операцій.

2. Хмарні технології та сервіси дають змогу банкам зменшити витрати на ІТ-інфраструктуру, гнучко масштабувати ресурси та забезпечити доступ до даних з будь-якого місця, такі як — Amazon Web Services (AWS), Microsoft Azure, Google Cloud.

3. Блокчейн технології, які дозволяють створювати незмінні журнали операцій, які ідеально підходять для ведення обліку транзакцій, що забезпечує підвищену прозорість та захист від шахрайства.

4. Big Data та аналітика — системи обробки великих даних (Big Data) дозволяють банкам аналізувати фінансові потоки, прогнозувати ризики, формувати персоналізовані пропозиції для клієнтів, що також допомагає вдосконалити внутрішній облік та планування.

5. Роботизація облікових процесів (RPA)

Застосування роботизованих програм дозволяє автоматизувати рутинні бухгалтерські задачі, наприклад: формування актів, перевірка звітності, узгодження проводок [4].

Таблиця 1. Порівняльна характеристика обліку у банках до і після цифровізації

Критерій	До цифровізації	Після цифровізації
Швидкість обробки операцій	Повільна, залежна від ручного введення	Миттєва, автоматизовані транзакції в реальному часі
Точність даних	Високий ризик помилок через людський фактор	Висока точність завдяки автоматизації
Формування звітності	Ручне складання, потребує багато часу	Автоматичне генерування, аналітика в один клік
Контроль і аудит	Складний, потребує багато ресурсів	Прозорий, з журналами дій і контрольними алгоритмами
Доступ до даних	Обмежений, централізований	Хмарний, з віддаленим доступом 24/7
Захист даних	Стандартні паролі, низька стійкість до атак	Багаторівнева кібербезпека, шифрування
Витрати на облік	Високі (зарплати, паперовий документообіг)	Зниження витрат завдяки автоматизації
Гнучкість та адаптація до змін	Повільна, потребує оновлення процедур	Висока, налаштування систем за новими вимогами

Отже, відокремимо основні переваги цифрових технологій в банківському обліку:

1) Швидкість та ефективність: Автоматизація процесів прискорює облік та зменшує витрати часу.

2) Точність та мінімізація помилок: Використання АБС знижує ризик людських помилок.

3) Прозорість: Цифровий облік легко перевіряється, що спрощує аудит.

4) Безпека: Захищені системи з доступом по багатфакторній автентифікації.

5) Гнучкість: Легко адаптуються до нових регуляторних вимог.

Прикладами впровадження в Україні є провідні комерційні банки:

— ПриватБанк: один з лідерів цифровізації — активно використовує RPA, AI, інтеграцію з "Дією".

— Монобанк: повністю цифровий банк, облік здійснюється автоматизовано, звітність — онлайн.

— Ощадбанк, Райффайзен Банк: застосовують модернізацію АБС, впровадження аналітичних модулів.

У майбутньому очікується активніше використання та перспективи розвитку штучного інтелекту для обліку та аналізу; Smart Contracts для автоматизації угод; повної цифрової трансформації облікових процесів у банках [7, с. 65].

Інтеграція інновацій, таких як RPA, AI, блокчейн, хмарні рішення, сприяє зниженню витрат, підвищенню точності облікових даних, покращенню взаємодії з клієнтами, а також підготовці гнучкої та адаптивної звітності у відповідності до МСФЗ та вимог Національного банку України.

Однак впровадження цифрових технологій вимагає не лише інвестицій у ІТ-рішення, а й реорганізації внутрішніх процесів, зміни корпоративної культури та постійного навчання персоналу. Саме поєднання інновацій та людського капіталу забезпечує ефективну цифрову трансформацію банківського обліку.

Враховуючи досвід українських банків, можна з упевненістю стверджувати, що в умовах цифрової економіки банки, які активно впроваджують новітні технології обліку, отримують значну конкурентну перевагу та здатні швидко адаптуватися до викликів сучасного ринку [5].

ВИСНОВКИ

Організація банківського обліку виступає фундаментом, на якому тримається вся банківська діяльність. Вона вимагає високого рівня професіоналізму, дотримання стандартів, точності та відповідальності. В умовах цифровізації та зростання ролі фінансових технологій облік у банках поступово трансформується, зберігаючи при цьому свою ключову роль — надавати правдиву інформацію про стан справ у банку та сприяти ефективному управлінню ресурсами. Саме через якісний облік банк здатен не лише функціонувати у відповідності до норм, а й конкурувати на ринку, залучати нових клієнтів та партнерів, забезпечуючи фінансову стабільність і довіру до всієї банківської системи. Отже, цифрові технології кардинально змінюють підходи до організації обліку в банках. Вони дозволяють створити ефективні, точні, безпечні та гнучкі системи обліку. Водночас важливо враховувати виклики цифровізації та адаптувати банківські структури до нових умов, інвестуючи у безпеку, інфраструктуру та навчання персоналу. Цифрові технології не просто модернізують облік у банках — вони стають основою нової моделі банківської діяльності, де дані та технології — головний капітал. В умовах динамічних змін регуляторного середовища, зростання конкуренції та підвищених очікувань клієнтів, цифровий облік стає критично важливим елементом для забезпечення конкурентоспроможності та стабільності банку.

Література:

1. Кльоба Л. Г. Цифровізація — інноваційний напрям розвитку банків. Ефективна економіка. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6741> (дата звернення: 19.05.2025).
2. Топоркова О.А., Касянюк Ю.А. Цифрові технології обліку і контролю розрахункової дисципліни. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-21> (дата звернення: 17.05.2025).
3. Коренєва О. Г. Організація обліку в банку: навч. посіб. / О. Г. Коренєва, О. В. Мірошніченко, Т. Г. Савченко. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. 273 с.
4. Король С.Я., Ключко А.О. Цифрові технології в обліку й аудиті. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 1 (112). DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-29> (дата звернення: 18.05.2025).
5. Радова Н. В., Плотнікова А. О. Вплив цифрової трансформації на бухгалтерський облік. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць. 2023. № 11—12. С. 312—313. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-11-12-312-313-134-141> (дата звернення: 16.05.2025).
6. Velychko O., Velychko L., Khalatur S., Roubik H. (2020). A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities. Problems and Perspectives in Management, vol.18 (4), 153—166. [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.14](https://doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.14) (дата звернення: 05.06.2025).
7. Vinichenko, I.I., Honcharenko, O.V., Khalatur, S.M., Sitkovska, A.O., Prus, Y.O., Korchahina V.H. (2020). Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry. Rivista di Studi sulla Sostenibilita, vol. (2), pp. 63—79. <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006> (дата звернення: 08.05.2025).
8. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P., Pavlenko, O.S. (2022). Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. Academy review, 2 (57), 249—266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19> (дата звернення: 07.05.2025).
9. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V., Pavlenko, O. (2024). Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 2 (55), 199—212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347> (дата звернення: 02.05.2025).

References:

1. Kloba, L. H. (2018), "Digitization is innovative to the development of banks", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6741> (Accessed 19 May 2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.84
2. Toporkova, O.A. and Kasyanyuk, Y.A. (2022), "Digital technologies of accounting and control of accounting discipline", Economy and society, vol 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-21>.
3. Koreneva, O. G. Mirosnychenko, O. V. and Savchenko, T. G. (2008), Orhanizatsiya obliku v banku: navch. posib. [Organization of accounting in a bank: a manual], State Higher Educational Institution "UABS NBU", Sumy, Ukraine.
4. Korol, S.Y. and Klochko, A.O. (2020), "Digital technologies in accounting and audit", State and regions. Series: Economy and entrepreneurship, no. 1 (112). DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-29>.
5. Radova, N. V. and Plotnikova, A. O. (2023), "The impact of digital transformation on accounting", Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University Collection of Scientific Papers, no. 11—12, pp. 312—313. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-11-12-312-313-134-141>.
6. Velychko, O., Velychko, L., Khalatur, S. and Roubik, H. (2020), "A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities", Problems and Perspectives in Management, vol.18 (4), 153—166. [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.14](https://doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.14).
7. Vinichenko, I.I., Honcharenko, O.V., Khalatur, S.M., Sitkovska, A.O., Prus, Y.O. and Korchahina V.H. (2020), "Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry", Rivista di Studi sulla Sostenibilita, vol. (2), pp. 63—79. <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006>.
8. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P. and Pavlenko, O.S. (2022), "Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism", Academy review, vol. 2 (57), pp. 249—266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>.
9. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V. and Pavlenko, O. (2024), "Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine", Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, vol. 2 (55), pp. 199—212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2025 р.